

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002434

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 20-06-2025

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Денисюк Мар'яна Михайлівна

2. Mariana Denysiuk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7423-4753

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 23-06-2025

Спеціальність за освітою: Освітні, педагогічні науки

Місце роботи здобувача: Національний університет "Львівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02071010

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, буд. 12, Львів, 79013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8925

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Львівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02071010

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, буд. 12, Львів, 79013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Львівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02071010

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, буд. 12, Львів, 79013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.71, 10.71.31, 10.77, 10.86.41

Тема дисертації:

1. Насильство в шкільному середовищі
2. Violence in the school environment

Реферат:

1. У дисертації проведено комплексне дослідження явища насильства в шкільному середовищі та його кримінологічний аспект прояву. Проаналізовано наукові підходи до розуміння насильства в шкільному середовищі. З'ясовано, що дослідження шкільного розпочалося у середині XX століття, зокрема у 1970 році, у контексті вивчення булінгу; раніше це явище позначалося як хуліганство. Запропоновано розглядати етапи розвитку насильства в шкільному середовищі таким чином: I етап (1972–1988 роки). Дослідження механізмів групової агресії – мобінгу. Аналіз форм, видів і причин шкільної агресії. Запровадження першої програми профілактики булінгу в навчальних закладах. II етап (1989 – середина 1990-х років) – активізація міжнародних досліджень у зарубіжних країнах. III етап (середина 1990-х – 2004 роки) – увага до явища булінгу, розподіл ролей та механізмів його розвитку. IV етап (2004–2009 роки) – вплив сучасних технологій на поведінку учнівської молоді, дослідження феномену онлайн-цькування (кібербулінгу). V етап (2010–2018 роки) – посилення проблеми шкільного насильства в навчальних закладах по всьому світу. VI етап (2018 р. – сьогодні) – прийняття законодавства, яке регулює відповідальність за булінг (цькування) в шкільному

середовищі. Обґрунтовано доцільність з розмежування загального поняття насильства в шкільному середовищі та булінгу як його окремого виду, що має характерні риси та механізми прояву. Встановлено, що сучасний етап розвитку проблематики охоплює новітні тенденції в дослідженні та регулюванні булінгу, включаючи прийняття законодавчих актів, формування судової практики, а також вплив кризових ситуацій на динаміку шкільного насильства, зокрема кібербулінгу. Розроблено авторське розуміння насильства у шкільному середовищі, яке позиціоновано як суспільно-небезпечну дію або бездіяльність, яка має на меті завдати шкоди фізичного, психологічного, економічного, сексуального характеру, відбувається між учнями або за участю педагогічних працівників чи інших учасників освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти, на його території або в контексті освітнього процесу, в тому числі у цифровому просторі. Під поняттям «булінг» позиціоновано психологічне, фізичне, економічне або сексуальне насильство, а саме всі умисні діяння (дії або бездіяльність), зокрема із використанням засобів електронних комунікацій, які вчинені особою (особами) стосовно дитини, з котрою вони є учасниками одного колективу, чи дитиною стосовно іншого учасника одного колективу та яке порушує права, свободи, законні інтереси потерпілої особи та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків. Встановлено, що насильство в шкільному середовищі є одним із проявів загального насильства в суспільстві. Запропоновано виокремити окремий вид насильства, який можна визначити як «насильство в шкільному середовищі на окупованих територіях». Представлено аналіз міжнародного досвіду регулювання шкільного насильства, який засвідчив відсутність єдиного визначення булінгу серед європейських країн та значні відмінності в правовому врегулюванні цієї проблеми. Встановлено, що ефективною є канадська модель, яка передбачає обов'язок учнів повідомляти про випадки булінгу незалежно від їхнього статусу у ситуації насильства. Проаналізовано офіційну статистику й судову практику, чинники, що сприяють насильству з боку педагогів. Визначено кримінологічний портрет особи, що вчиняє насильство в шкільному середовищі. Встановлено дві основні групи: учнів-агресорів та педагогів, які можуть застосовувати насильницькі методи виховання. Запропоновано авторське розуміння поняття жертви насильства в освітньому середовищі як малолітньої чи неповнолітньої особи, яка постраждала від булінгу, кримінального правопорушення чи іншої протиправної поведінки в школі. Окреслено характеристики жертв насильства та запропоновано їхню типологію. Обґрунтовано необхідність вдосконалення спеціально-кримінологічних заходів, спрямованих на профілактику насильства. Виявлено правові прогалини у регулюванні відповідальності педагогів за насильницькі дії. Пропонується внести зміни і доповнення до певних норм, які б удосконалили практику реагування та подолання цієї проблеми. Проаналізовано віктимологічну профілактику насильства, яка передбачає мінімізацію ризиків віктимізації школярів, підвищення рівня безпеки у навчальних закладах та створення програм підтримки жертв насильства. Визначено важливість залучення громадських організацій до розв'язання проблеми шкільного насильства .

2. The dissertation conducted a comprehensive study of the phenomenon of violence in the school environment and its criminological aspect of manifestation. Scientific approaches to understanding violence in the school environment were analyzed. It was found that the study of school violence began in the middle of the twentieth century, in particular in 1970, in the context of studying bullying; previously this phenomenon was referred to as hooliganism. It is proposed to consider the stages of development of violence in the school environment as follows: Stage I (1972–1988). Study of the mechanisms of group aggression – mobbing. Analysis of the forms, types and causes of school aggression. Implementation of the first bullying prevention program in educational institutions. Stage II (1989 – mid-1990s) – activation of international research in foreign countries. Stage III (mid-1990s – 2004) – attention to the phenomenon of bullying, the distribution of roles and mechanisms of its development. Stage IV (2004–2009) – the impact of modern technologies on the behavior of young students, research into the phenomenon of online bullying (cyberbullying). Stage V (2010–2018) – the intensification of the problem of school violence in educational institutions around the world. Stage VI (2018–present) – the adoption of legislation regulating responsibility for bullying (bullying) in the school environment. The feasibility of distinguishing the general concept of violence in the school environment and bullying as its separate type, which has characteristic features and mechanisms of manifestation, is substantiated. It is established that the current stage of development

of the issue covers the latest trends in the study and regulation of bullying, including the adoption of legislative acts, the formation of judicial practice, as well as the impact of crisis situations on the dynamics of school violence, in particular cyberbullying. The author's understanding of violence in the school environment has been developed, which is positioned as a socially dangerous action or inaction aimed at causing harm of a physical, psychological, economic, or sexual nature, occurring between students or with the participation of teaching staff or other participants in the educational process in a general secondary education institution, on its territory or in the context of the educational process, including in the digital space. The concept of "bullying" is defined as psychological, physical, economic, or sexual violence, namely all intentional actions (actions or inactions), in particular with the use of electronic communications, committed by a person (persons) against a child with whom they are members of the same team, or by a child against another member of the same team and which violates the rights, freedoms, and legitimate interests of the victim and/or prevents him from fulfilling his obligations defined by law. It has been established that violence in the school environment is one of the manifestations of general violence in society. It is proposed to single out a separate type of violence, which can be defined as "violence in the school environment in the occupied territories". An analysis of the international experience of regulating school violence is presented, which has shown the lack of a single definition of bullying among European countries and significant differences in the legal regulation of this problem. It has been established that the Canadian model is effective, which provides for the obligation of students to report bullying incidents regardless of their status in a situation of violence. Official statistics and case law have been analyzed, as well as factors contributing to violence by teachers. A criminological portrait of a person who commits violence in the school environment has been determined. Two main groups have been identified: aggressor students and teachers who may use violent methods of education. The author's understanding of the concept of a victim of violence in an educational environment is proposed as a minor or underage person who has suffered from bullying, criminal offense or other illegal behavior at school. The characteristics of victims of violence are outlined and their typology is proposed. The need to improve special criminological measures aimed at preventing violence is substantiated. Legal gaps in regulating the responsibility of teachers for violent acts are identified. It is proposed to make changes and additions to certain norms that would improve the practice of responding to and overcoming this problem. The victimological prevention of violence is analyzed, which involves minimizing the risks of victimization of schoolchildren, increasing the level of security in educational institutions and creating programs to support victims of violence. The importance of involving public organizations in solving the problem of school violence is determined.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Koval M., Baranyak V., Slotvinska N., Denysiuk M., Kryzhanovskyi A. Judicial precedent in the justice of the anglo- american system of law. *Revista de Gestão Social e Ambiental*. 2024. Vol. 18. No. 6. P.
- Денисюк М.М., Поняття «насильства» у шкільному середовищі. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки», 2022, №3, С. 344–357.
- Денисюк М.М., Вплив війни на булінг в шкільному середовищі. Науково- практичний журнал Європейські Перспективи. *European Perspectives*, 2023, № 3, С. 72–81.
- Денисюк М.М., Булінг в законодавстві різних країн світу. Науковий журнал «Київський часопис права» Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2023, № 2, С.199–207.

- Денисюк М.М., Зв'язок віктимізації та булінгу в освітньому закладі: кримінальний аспект. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія», 2023, Т. 32, С. 38-48.
- Денисюк М. М., Діяльність ювенальної превенції України щодо протидії булінгу шкільному середовищі. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права, 2023, Вип. 39, С. 117-123.
- Денисюк М. М., Булінг – застосування практики ЄСПЛ. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія ПРАВО, 2023, Випуск 80: Частина 2, С. 30-35.
- Сорока С. Денисюк М., Кримінологічна характеристика жертви насильства в шкільному середовищі. Наукові перспективи: журнал. 2025, № 1(55), С. 1259-1274.
- Денисюк М.М., Генезис поняття «булінг». Вдосконалення правового механізму прав і свобод людини і громадянина в умовах Євроінтеграції. Всеукраїнська конференція (м. Львів, 25 березня 2022 р.) С. 66-70.
- Денисюк М.М., Суміжні поняття булінг. Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави: збірник тез XI Всеукраїнської навково-практичної конференції. (м. Львів, 8 червня 2022 р.) С. 33-36.
- Денисюк М.М., Аналіз взаємозв'язку віктимблеймінгу та булінгу в шкільному середовищі: підходи та перспективи. V Міжнародна наукова конференція «Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації» (м. Черкаси, 26 травня 2023 р.) С. 78-81.
- Денисюк М.М., Розмежування понять «остракізм», «мобінг», «булінг» в контексті кримінального права. LIII International Scientific and Practical Conference. «New trends in science and technology: global challenges». (Warsa, Poland, 5-6 June 2023) С. 11-16
- Денисюк М.М., Шкільний булінг як злочин: застосування норм Кримінального кодексу України. Науково-практична конференція: Механізми забезпечення розвитку держави та права в умовах євроінтеграції. (м. Полтава. 15-16 червня 2023) С. 35-39.
- Денисюк М., Запобігання булінгу шкільному середовищі : діяльність правоохоронних органів. Вдосконалення правового механізму захисту прав та свобод людини і громадянина в умовах євроінтеграції: збірник матеріалів Всеукраїнської конференції (м. Львів, 27 жовтня 2023 р.) С. 72-75.
- Денисюк М. М., Заходи попередження насильства в загальноосвітніх закладах . Актуальні проблеми забезпечення захисту прав та свобод людини в умовах інтеграції України в європейський простір : збірник матеріалів Міжнародної конференції (м. Львів, 29 березня 2024 р.) С. 62-65.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0122U000732

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сорока Світлана Олександрівна

2. Svitlana O. Soroka

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9351-4531

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Львівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02071010

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, буд. 12, Львів, 79013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Блага Алла Борисівна

2. Alla B. Blaha

Кваліфікація: д. ю. н., доц., 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4112-6147

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Код за ЄДРПОУ: 23623471

Місцезнаходження: вул. 68 Десантників, буд. 10, Миколаїв, Миколаївський р-н., 54003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ландіна Анна Валентинівна

2. Anna Landina

Кваліфікація: к.ю.н., доц., 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3808-7573

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

- Ортинська Наталія Володимирівна
- Nataliia Ortynska

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5061-5340

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Львівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02071010

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, буд. 12, Львів, 79013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

- Бундз Ростислав Олегович
- Rostyslav Bundz

Кваліфікація: к. ю. н., доцент, 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3651-4068

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Львівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02071010

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, буд. 12, Львів, 79013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Лесько Наталія Володимирівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Лесько Наталія Володимирівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Жаровська Ірина Мирославівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна